

»Kdaj bo?«

Lucija se vzdrami pod tem ostrim nožem.

»Kmalu! Ne vem točno...«

»Gotovo veš. Potrebno je!«

»Mogoče že ta teden. Ali drugi teden? Naj bo kadarkoli! Čez sto let! Še takrat bi bilo prezgodaj!«

Matej zamiži in si biča vest. Kaj vest! Saj je ni! Ali mu Lucija očita...? Pogleda jo. In se objameta pogleda. Ne očita! Samo trpi. Matej išče, hoče se mu, čuti v srcu, da mora blažiti, da mora brisati okrutnost vsega: sebe, otroka, zakajenega predora. Vsega!

»Ali bo fant ali dekle?«

Lucija čuti blažečo ost svojega moža, ki ji greje srce. In se zopet pomladi v rahlem smehljaju.

»Fant. Tvoj fant bo!«

Tudi Matej se nasmehne. Okrutnost in starost lezeta z obraza. Glej, in v tem hipu je starec posegel v mladost. Smehlja se in Lucija se smehlja in predor je za en sam hip svetel in čist.

Ko ugasne luč, ležita drug ob drugem in trpita.

*

Noč je trudna in polna vzklikov. S ceste sveti svetloba cestne svetiljke. Matej kriči v sanjah, da se prebude otroci. S stisnjenimi srci lezejo pod cunjje in kličejo:

»Mama!«

Lucija hodi od enega do drugega in jim polaga roko na vroča čela. Potem pestuje dete in ga hrani z mlekom. In zaspi. Ko se vleče dan med starimi fabrikami, zatulijo sirene na vseh štirih koncih mesta. Režejo mrak, prodirajo okna in preženejo spanec.

*

Nove fabrike so dolge in rdeče in zasople v večnem drhtenju. Muzika, ki jo le človek more prenesti, vihra po nedoglednih dvorinah. Mogočni stroji se blešče v jaki svetlobi obločnic in v olju namočeno jeklo se vrti, pada, se dviga, krči in širi. Hlasta in bruha iz sebe, tolče, pili, stiska in vari in transmisije se pode od stroja do stroja, skozi stene, skozi strop in brne. Roboti stoje pri njih in so pred svetlimi stroji umazani in znojni in tako revni! Stroji se blešče in svetijo. Vsake četrt ure jih brišejo, mažejo, olja jim vlivajo in jih negujejo kakor čudovite dojenčke. Roboti pa so umazani in znojni! Kadar

Franc Tratnik: Berača (Ljubljana, 1908)

pride gospodar preko dvorane, poboža stroj in ga gladi. Hodi po znoju in je zadovoljen in vesel.

*

Matej ni nič. Mladost je pustil ob kanalu in se je ubijal v rudniku, dokler ni prvič padel. Poslali so ga v fabriko, štiridesetletnega starca, in sedaj stoji od jutra do večera na železni lestvi, ki spaja dvorano s prvim nadstropjem, in pazi na ležišča koles, ki prenašajo transmisijo. Maže in gleda. Potem gre na drugo lestvo in maže in gleda. Kolesje se vrti, vrti, vrti od jutra do večera. Včasih za hip sede na železni klin in zapre oči. Kolesa pa se vrte v očeh, v ušesih, v možganih in je ves slab. Paznik švigne po njem z očmi in z besedo. Kadar zdrči jermenje s kolesja, hiti in natika na blazno brzino. Jermen se včasih ustavi, kolesje nikoli, kakor da bi bilo iz pekla napeljano.

Paznik je že večkrat ogovoril gospodarja: »Matej je preslab za to, gospod!«

Gospodar niti ni pogledal na lestvo. Ujezil se je in mu odvrnil:

»Potuho mu še dajej! Za rudnik preslab, za fabriko preslab! Kaj pa še hoče lepšega! Čepi na lestvi in mu je prijetno!«

*